

بررسی مشروعیت جنگ روسیه و اوکراین از منظر حقوق بین الملل

حمیده خجسته

کارشناسی ارشد، حقوق بین الملل، دانشگاه پیام نور گرمسار، ایران

چکیده

این مقاله به بررسی مشروعیت جنگ روسیه و اوکراین از منظر حقوق بین الملل می پردازد. برای نگارش مقاله فوق، از مطالعات کتابخانه ای و جستجو در وب استفاده شد. بر اساس شواهد گزارشهای بین المللی، میتوان نتیجه گرفت که تاریخچه حقوق بین الملل در مورد حمله روسیه به اوکراین نقض قوانین بین المللی است. در هر شرایطی سیاست جایگاه بالاتری در مقایسه با حقوق دارد هر چند در ظاهر حقوق بین الملل نوشته و به رسمیت شناخته می شود اما همچنان به دلیل طولانی و پیچیده بودن ضمانت اجرایی یا عدم وجود آن سیاست مداران و دیکتاتوری با خود محوری به فعالیت هایی در راستای اهداف تهدید آمیز کشورها اقدام می کنند که با وجود این نقطه ضعف حقوق بین الملل و تا رسیدن به تعیین مجرمان و مجازات آنها سوءاستفاده ها همچنان از سوی سیاستمداران و قدرت مندان در این حوزه ادامه خواهد داشت و به آینده موکول می شود.

واژگان کلیدی: روسیه، اوکراین، مشروعیت، ناتو

مقدمه

کشور روسیه به عنوان میراثدار (شوروی سابق) که خود از بنیانگذاران نظام حقوقی پس از جنگ جهانی دوم به شمار می آید. و طبق دکترین غالب در باب مسئولیت دولتها تکلیف کشورها به احترام و حمایت از حقوق همه افراد بشر به همه کشورها مربوط می شود. با حمله نظامی در فوریه ۲۰۲۲ به سرزمین اوکراین با نادیده انگاشتن (قاعده، منع توسل به زور) بنیان حقوق بین الملل و نظام حاصل از (منشور ملل متحد) را سست کرده است (بند ۴ ماده منشور) به عنوان اصل اساسی در تحقق اهداف سازمان ملل متحد مقرر گشته و ماهیت آمره یافته است و کلیه اعضا در روابط بین المللی خود از تهدید به زور یا استفاده از آن علیه تمامیت ارضی یا استقلال سیاسی هر کشوری یا از هر روش دیگری که با مقاصد (ملل متحد) مبنایت داشته باشد خودداری خواهد نمود.

دفاع مشروع (ماده ۵۱ منشور ملل متحد) عملیات نظامی بین الملل تحت امر شورای امنیت (ماده ۴۲ منشور ملل متحد) پوتین رئیس جمهور روسیه برای توجیه حمله نظامی به اوکراین در بیانیه صادره تلاش کرد به اقدام خود قالبی حقوق بخشد و دولتهای غربی را (متجاوزانی بالقوه) Aggressor potential خواند. (هیچ کس نباید در این تردید کند هر متجاوز بالقوه در صورت حمله به کشور ما با شکست و عواقب شومی مواجه خواهد شد) روسیه با اشاره به معاهده دوستی، همکاری و کمک متقابل منعقد شده با رهبران دونتسک و لوهانسک (دفاع مشروع جمعی) را دستاویزی برای مشروعیت بخشیدن به اقدام خود قرار داد. دفاع مشروع تنها در فرض وقوع حمله مسلحانه به شرط رعایت ضرورت تناسب و فوریت امکان استناد دارد، استناد از اصطلاح (متجاوزان بالقوه) برای اوکراین و دولتهای عضو ناتو از سوی پوتین خود اقراری بر این واقعیت است. که از جانب این کشورها مورد حمله مسلحانه واقع نشده است و استناد به این حمله نظامی بی پایه و اساس است. (دفاع مشروع جمعی) یک حق ذاتی عرفی پنداشته می شود از آنجا که جدای یکجانبه در تقابل با اموال تمامیت سرزمین و حاکمیت کشورها قرار دارد. اعمال حق تعیین سرنوشت خارجی و تشکیل کشوری مستقل در دو فرض مردم تحت استعمار و اشغال پذیرفته شده است با فرض پذیرش مفهوم جدایی چاره ساز به عنوان یک هنجار حقوقی همانطور که دولت روسیه در بیانیه خود به دیوان بین الملل دادگستری در قضیه مطابقت اعلامیه یکجانبه استقلال در مورد کوزوو با حقوق بین الملل (۲۰۱۰) بر آن صحه گذاشت و به عنوان آخرین راهکار زمانی که هیچ روشی دیگری برای اجرای حق تعیین سرنوشت داخل مردم نباشد مجاز خواهد بود. نحوه برخورد دولت اوکراین نسبت به جدایی طلبان منطقه دنباس شرایطی که در آن جدایی یکجانبه بخش هایی از سرزمین یک کشور بدون رضایت دولت مادر قانونی نبود و در نتیجه شناسایی این استقلال غیرقانونی نیز مغایر با اصول حاکمیت و تمامیت سرزمینی دولت اوکراین تلقی خواهد شد. جمهوری های خود خوانده دونتسک و لوهانسک از پایه ای ترین عنصر دولت بودگی یعنی سرزمین تردید وجود دارد، در واقع دولت شناخته نمی شود تا بتوان حق در خواست (دفاع مشروع جمعی) را برای آنها به رسمیت شناخت. همچنین گسترده نظامی روسیه در اوکراین متضمن تغییر حکومت اوکراین داشت با معیارهای عرفی ضرورت و تناسب در دفاع مشروع سازگاری ندارد.

استدلال دیگر پوتین استقرار نیروهای خود برای انجام عملیات حفظ صلح در شرق اوکراین است پوتین تأکید کرد این یک عملیات نظامی خاص در دنیا است و روسیه اوکراین را اشغال نمی کند. اما آنچه به وقوع پیوسته یک عملیات حفظ صلح یک حمله تمام عیار نظامی است و غیر ماهرانه و غیر آمرانه بودن توافقی بودن و بی طرفی از مهم ترین ویژگی های عملیات حفظ صلح است. (ضیایی بیگدلی محمدرضا) حقوق بین الملل عمومی تهران ۱۳۹۹.

به این معنی نیروهای حفظ صلح جز در مورد دفاع، مشروع مجاز به استفاده از سلاح آن هم از نوع سلاحهای سبک نیستند کشور محل عملیات باید به اجرای عملیات رضایت در کشورش رضایت داشته باشد و نیروهای حافظ صلح نباید به گونه ای رفتار کنند که از یک طرف اختلاف جانبداری نمایند. استفاده از اصلاح عملیات حفظ صلح در وضعیت اوکراین که و جد هیچ یک از ویژگی های مذکور نیست چنانچه (دبیرکل ملل متحد) به درستی به آن اشاره کرد نوعی تحریف این مفهوم است زمانی که نیروهای روسی بدون رضایت به صورت قاهرانه وارد اوکراین شدند. اقدام آنها عنوان عملیات حفظ صلح قرار نمی گیرد بند ۲ ماده ۴ منشور ملل متحد اشعار دارد تمام اعضا باید در روابط بین الملل خود از تهدید با کاربرد زور علیه یکپارچگی سرزمین یا استقلال سیاسی هر دولتی یا طریق دیگر مقادیر با اهداف ملل

متحد پرهیز نمایند، این ممنوعیت تقریباً در رویه قضایی صورت عملی به خود نگرفته است و می‌توان به جرات این برداشت را داشت که روسیه در حال اعلام اراده خود برای استفاده از زور جهت دستیابی به اهدافی کاملاً سیاسی است.

(با انضمام کریمه در سال ۲۰۱۴) روسیه ثابت کرده اقدامی برای دولت اوکراین قائل نیست. (و روسیه خواهان جلوگیری عملی اوکراین از پیوستن به ناتو است) و تهدید روسیه مغایر با اهداف ملل متحد هست و جلوگیری از خشونت ایجاد روابط با غرب منجر به نقض حق تعیین سرنوشت اوکراین و تزلزل حاکمیت دولت مزبور می‌شود. پرسش آیا اعزام سربازان دولت‌های غربی و تحویل تسلیحات به اوکراین نیز ممنوعیت تهدید به زور نظامی را نقض می‌کند در مقابل اوکراین هم می‌تواند به دفاع از خود مبادرت نماید و در حال حاضر اطلاعاتی نداریم که قدرتهای نظامی غربی چگونه نسبت به این موضوع واکنش نشان خواهند داد. انگلستان به اوکراین سامانه‌های راکتی دور برد ارسال می‌کند. بن والاس وزیر دفاع انگلستان اعلام کرد: با تغییر تاکتیک روسیه حمایت ما از اوکراین نیز باید تغییر کند. انگلستان پس از اولین حمله روسیه به کی‌یف پایتخت اوکراین، تصمیم گرفت که به این کشور سامانه‌های راکتی دور برد M۲۷۰ ارسال کند. وزیر انگلیس تصریح کرد، سامانه‌های پرتاب راکت چند گانه از اوکراین در مقابل استفاده بی‌رحمانه از توپهای دور برد توسط نیروهای روسیه که برای از بین بردن شهر استفاده می‌کنند محافظت خواهد کرد. حمله روسیه به اوکراین از ۲۴ فوریه آغاز شد و نیروهای روس که پس از مقاومت شدید از کی‌یف عقب نشینی کرده بودند بر منطقه دونباس متمرکز شدند. به گزارش ایسنا مقایسه نیروهای زمینی و هوایی و دریایی پوتین با نیروهای نظامی همتای اوکراینی روسیه ۴ هزار فروند انواع هواپیما رادار، حال آنکه اوکراین کمتر از ۳۲۰ فروند دارد و در دریا روسیه با برخورداری از ۶۰۵ ناو از رقیبش با ۳۸ ناو بسیار مجهزتر است. روسیه ۱۶ ناوشکن آماده عملیات دارد، اوکراین اصلاً ناوشکن ندارد. ناتو یک اتحاد بین‌الملل که متشکل از سی کشور از آمریکای شمالی و اروپا است که بعد از امضاء پیمان آتلانتیک شمالی در ۴ آوریل ۱۹۴۹ میلادی (۱۸ فروردین ۱۳۲۸) تشکیل شد. (ماده پنج) این کشورها اینست که اگر یک حمله مسلحانه علیه یکی از کشورهای عضو رخ دهد باید آن را یک حمله علیه همه کشورهای عضو در نظر گرفت و سایر اعضا در صورت لزوم باید عضو مورد حمله را با نیروهای مسلح کمک کنند. از ۳۰ کشور عضو ناتو دو کشور در آمریکا شمالی (کانادا و ایالات متحده آمریکا) و ۲۷ کشور در اروپا واقع شده‌اند، این در حالی که ترکیه در اوراسیا قرار دارد تمام اعضای ناتو مجهز به نیروی نظامی هستند. و ایسلند اگر چه به نوعی دارای نیروی نظامی نیست (دارای گارد ساحلی و یک واحد کوچک سرباز برای عملیات ناتو می‌باشد) سه عضو از اعضای ناتو دارای جنگ افراز هسته‌ای می‌باشند که عبارتند از: (فرانسه، بریتانیا، ایالات متحده آمریکا) ناتو در زمان تاسیس ۱۲ عضو رسمی داشت که رفته رفته سال ۲۰۰۹، ۱۶ عضو دیگر به تعداد کشورهای عضو اضافه شد. این پیمان در حال حاضر بزرگترین پیمان نظامی در جهان است و با پیوستن مونته نگرو در سال ۲۰۱۷ و جمهوری مقدونیه شمالی در ۲۷ مارس ۲۰۲۰ این پیمان به ۳۰ عضو رسید. گرجستان هم اکنون عضو ناظر ناتو می‌باشد و بزودی عضو دائمی ناتو خواهد شد. تمامی تجهیزات نظامی و سلاحهای گرجستان در راستای پیوستن به ناتو توسط این نهاد به روز شده اند همچنین گرجستان سالانه رزمایش‌های زیادی و اباناتو و کشورهای عضو برگزار می‌کند.

دلیل اهمیت دونتسک و لوهانسک برای پوتین و غرب

پوتین خواستار بازسازی عمده معماری امنیتی اروپا است و اکنون مرزهای پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی سابق ۴ بار تغییر داده است. این برای کشورهای حوزه بالتیک و لهستان نگران کننده است و موجب شده حضور قوی‌تر ناتو را خواستار شوند

پس از برکناری یانو کوویچ که روسیه آن را کودتای مورد حمایت غرب خوانده بود پوتین بدون شلیک نیروهای خود را برای الحاق کریمه اعزام کرد با دست گرفتن کنترل شهرهای سراسر مناطق شرقی و جنوبی اوکراین از این موفقیت الگو برداری کنند و بدین ترتیب زد و خوردها و درگیری‌های مسلحانه در دونباس رخ داد. پوتین حداقل از سال ۲۰۰۷ به صراحت گفته است که معماری امنیتی اروپا پس از جنگ سرد و تحت سلطه ایالات متحده را نمی‌پذیرد و از تلاشهای همسایگان روسیه برای پوتین تلاش کرد تا اتحادها و سازمانهایی به رهبری روسیه بسازد همانند سازمان پیمان امنیت جمعی و اتحادیه اوراسیا اما بدون اوکراین یک کشور اسلاو با حداقل ۴۱ میلیون جمعیت و این تلاشها رضایت بخش نبوند.

روسیه به مدت ۷ سال تلاش کرد تا اوکراین را وادار به اجرای توافق‌نامه صلح مینسک ۲ در سال ۲۰۱۵ کند. توافقی که پس از شکست در میدان نبرد برای کی‌یف منعقد شد. موافقت با اجرای توافق‌نامه‌ها آن طور که روسیه می‌خواهد برای (ولودیمیر زلنسکی) رئیس‌جمهور اوکراین به معنای تسلیم و از نظر سیاسی خطرناک تلقی می‌شود. اوکراین تفسیر خود را از نحوه اجرای قراردادهای مینسک ارائه داد اما پوتین با به رسمیت شناختن مناطق جدایی طلب به عنوان کشورهای مستقل، اساساً این توافق‌ها را بی‌معنا کرد. جدایی طالبان کنترل حدود ۳۱ استانهای دونتسک و لوهانسک را در اختیار دارند و دو سوم ۲۳ باقی مانده در پشت خط مقدم حدود ۴۵۰ کیلومتر (۲۸۰) مایلی توسط حدود ۳۰۰۰۰ سرباز اوکراینی دفاع می‌شود، جمهوری‌های جدایی طلب به رهبری دنیس پوشیلین در جمهوری خلق دولنتسک و لئونید پلسجیتیک در جمهوری خلق لوهانسک، مدعی کل منطقه دونباس برای دولت‌های خود هستند اسناد امضاء شده توسط پوتین در ۲۱ فوریه حدود آنها را مشخص نکرده است این سرزمین‌ها براساس قوانین بین‌المللی بخشی از اوکراین به شمار می‌روند.

دلیل اهمیت برای غرب

کشورهای حوزه بالتیک و لهستان نگران کننده است و موجب حضور قوی‌تر ناتو شدند. (و اختلاف نظر در مورد میزان سخت‌گیری تحریم‌ها را گسترش داده است) و اقدامات بالقوه شامل هدف قرار دادن میلیاردرهای این کشور محدودیت اضافی بر بدهی‌های دولتی یا اختلال در توانایی وام دهندگان برای استفاده از دلار است. اولاف شولز صدر اعظم آلمان گفته است: صدور مجوز خط لوله، جدید گاز طبیعی نورداستریم ۲ بین روسیه و آلمان متوقف خواهد شد درحالی که در لندن ما بوریس جانسون، نخست وزیر بریتانیا گفت بریتانیا ۵ بانک روسی و ۳ فرد با دارایی بالا را تحریم خواهد کرد. احتمال وقوع جنگ بزرگتر اوکراین و روسیه :

ایالات متحده تهاجم بسیار بزرگتری از جانب روسیه از جمله علیه کی‌یف، پایتخت کشور را پیش‌بینی کرده است و با توجه به دامنه شدت گرفتن عمدی و یا ناخواسته درگیری گسترده‌تری رخ می‌دهد با این حال، هزینه‌های گسترده این ماجرا برای اوکراین فضا برای روند طولانی‌تر و مبهم‌تر بی‌ثباتی برای پوتین مهیاست. لوهانسک به همراه دونتسک منطقه دونباس را تشکیل می‌دهند که بسیاری از ساکنان آن به زبان روسی صحبت می‌کنند. سورو دونتسک و لیسحاونسک که با رودخانه از هم جدا شده‌اند آخرین شهرهایی هستند که هنوز در منطقه لوهانسک تحت کنترل اوکراین قرار دارند. نبردها در شرق اوکراین بویژه در شهر سورودونتسک در شرق اوکراین بویژه در شهر سورودونتسک که یکی از شهرهای کلیدی منطقه دونباس محسوب می‌شود تشدید شده است. سقوط این شهر راه را برای کنترل روسیه در شهر بزرگ (کراماتورسک) در منطقه دونتسک، آخرین کانون مقاومت نیروهای اوکراینی در شرق این کشور همراه می‌سازد. روسیه پس از یک سلسله شکست در نزدیکی کی‌یف نیروهای خود را از پایتخت خارج کرده و بیشتر جنگ در شرق اوکراین متمرکز شده است. لوهانسک و دونتسک (دونباس) و شبه جزیره کریمه از جمله مناطق اوکراین هستند که زبان مادری شمار زیادی از ساکنان آن روسی است.

دونباس تا اواسط قرن ۱۹ جمعیت زیادی نداشت. اما بعداً به دلیل ذخایر ذغال سنگ به مهم‌ترین مرکز صنعتی روسیه تبدیل شد. از سوی دیگر کشاورزان روسی نیز بر منطقه صنعتی جدید سرازیر شدند دونباس مهم‌ترین منطقه صنعتی است و بسیاری از معادن به ویژه در مناطق جدایی طلبان به متروکه تبدیل شدند و با جنگ روسیه در اوکراین سایر کارخانه‌ها و زیر ساخت‌های صنعتی از بین رفتند. اهمیت استراتژیک دونباس :

گرودر کارشناس سیاسی از بن می‌گوید: جنگ در دونباس تعیین خواهد کرد که چه چیزی از اوکراین باقی می‌ماند با الحاق کریمه مسکو، بند اصلی ناوگان سابق دریای سیاه روسیه را فتح کرد، با گرفتن ماروپول نیز برای اولین بار از زمان فروپاشی شوروی روسیه یک بند در بخش اروپایی این کشور خواهد داشت. کریمه تاکنون یک شبه جزیره بود و تنها از طریق پلی که سال ۲۰۱۸ افتتاح شده، از طریق تنگه کرچ بین دریای آزوف و دریای سیاه به سرزمین اصلی روسیه متصل است. حال با فتح کل دونباس، روسیه بندر مارپول را که به کریمه و دریای مدیترانه متصل بود از جنگ اوکراین خارج می‌کند. هدف اصلی روسیه اتصال زمینی کریمه است و چشم اندازهای نظامی جدیدی را برای این کشور باز می‌کند.

گرفتن دونباس جای کی‌یف می‌تواند برای پوتین نوعی تسلی خاطر هم باشد از این نقطه نظر برای دولت اوکراین این سوال پیش می‌آید که آیا برای نجات پایتخت کی‌یف باید کل دونباس را از دست داد و قربانی کرد.

حذف اوکراین از نقشه جهان هدف روسیه

نشست ناتو برای ارسال تسلیحات نظامی به اوکراین به گفته مقامهای اطلاعاتی غربی، جنگ اوکراین به مرحله سرنوشت ساز رسیده است و مهلت روسیه به اوکراینی‌ها برای تسلیم شدن در (سیورودونتسک).

تهاجمی که رویدادهای زیادی را به دنبال داشته و منجر به تحریم گسترده روسیه از سوی بلوک غرب شده است و دور نمای مشخصی برای پایان آن نیز وجود ندارد. (دیمیتر مدردف) معاون رئیس شورای امنیت فدراسیون روسیه تصریح کرد که اوکراین تحت قانون ((فرض - اجاره)) (قانون برای تقویت دفاع از منابع امنیت ملی ایالات متحده) برای مدت دو سال از مالکان خارجی با پرداخت هزینه حمل و نقل، گاز مایع (ال ان جی) دریافت کند در غیر این صورت در تابستان بعدی با مشکل سرما و یخبندان مواجه خواهد بود. مدودف با اشاره به این موارد گفت: آمریکایی‌ها دیگر به این موضوع اهمیت نمی‌دهند آنها آن قدر سرمایه‌گذاری زیادی بر روی پروژه ضد روسی کرده‌اند که چیزهایی دیگر برایشان جزئی و بی‌اهمیت است. در حالی که تنش‌های مسکو و واشنگتن شدت گرفته است. آناتولی آنتونوف سفیر روسیه در آمریکا از کمک‌های تسلیحاتی این کشور به اوکراین بشدت انتقاد کرد.

آمریکایی‌ها هیچ قصدی برای راه حل مسالمت آمیز ندارند و دولت آمریکا به شرکای خود این باور را می‌قبولاند که راه جایگزینی دیگری جز تأمین تسلیحات بیشتر برای رژیم کی‌یف وجود ندارد. ارتش روسیه به نیروهای اوکراینی که در یک کارخانه شیمیایی در سیوروده فنتسک محاصره شده‌اند گفته‌اند سلاحهای خود را زمین بگذارند. اوکراین مدعی است بیش از ۵۰۰ غیر نظامی در کنار سربازان در داخل کارخانه شیمیایی آزوت گرفتار شده‌اند و هفته‌ها در برابر بمبارانها و حملات روسیه مقاومت کرده اند. مقام ارشد قضایی روسیه بیان داشت که اوکراین یک تهدید موجودیتی برای روسیه بود و کشور او نیاز دارد به این که به این تهدید پایان دهد و همچنین نگرانی‌هایی نیز درباره اینکه پوتین ممکن است حمله به کشورهای دیگری غیر از اوکراین در صورت سقوط این کشور باشد از جمله کشورهای حوزه بالتیک نظیر استونی، لتونی، لیتوانی و همینطور لهستان مطرح شده است.

دولت آمریکا بدنبال آسیب زدن و وارد کردن خسارت به روسیه است، خاطرنشان کرده است: تحریم‌هایی که ما علیه روسیه اعمال کرده‌ایم، طبق برآوردهای محافظه کارانه منجر به انقباض ۱۰ درصد اقتصاد روسیه در سال جاری خواهد شد مقام آمریکایی مدعی شد: تحریم‌های اعمال شده روسیه را از لحاظ رشد اقتصادی به ۱۵ سال پیش باز می‌گرداند. تحریم‌ها تازه شروع به تأثیر گذاری کرده‌اند. تحریم‌ها از ۲۴ فوریه ادامه دارد. مقامات غربی می‌گویند: سرنوشت این نبرد را در بلند مدت تعیین کرد و غرب را با یک تصمیم‌گیری دشوار مواجه می‌شود. مکرون بر حمایت همه جانبه فرانسه از اوکراین تأکید کرد. (۱۴۰۱/۰۳/۲۵) رئیس جمهوری فرانسه در اظهاراتش در مراکز نظامی رومانی به حمایت همه جانبه فرانسه از اوکراین در زمینه‌های سیاسی، مالی، بشر دوستانه و نظامی تأکید و از اقدام اتحادیه اروپا از تحریم‌های روسیه حمایت کرد. جنگ چیزی جز مصیبت و ویرانی نیست با این حال برخی اوقات اجتناب ناپذیر است ولی آیا می‌توان جنگ را توجیه کرد. فلاسفه، سیاستمداران، نظامیان، فقها و عالمان ادیان مختلف قرن‌هاست با این معضل اخلاقی درگیرند، آیا می‌توان جنگی عادلانه و موجه داشت؟ در عالم حقوق چطور؟ آیا در حقوق بین‌الملل توسل به جنگ امری قانونی و مقبول است یا اینکه همه جنگ‌ها مذموم هستند؟ می‌توان جنگ را به جنگ مشروع و جنگ نامشروع تقسیم کرد.

جنگ تحت شرایط و اصول مجاز و مشروع است و بنابراین برخی جنگ‌ها یا بهتر است بگوییم بسیاری از جنگ‌ها طبق این اصول نامشروع هستند. واقعه‌ای دهشتناک است ولی مسئولیت‌های مهم نتایج ناخوشایند با جلوگیری از خونریزی عواملی هستند که جنگ را توجیه می‌کنند. جنگ به معنای توسل به قوای نظامی است اولین اصل جنگ مشروع این است که این توسل به قوای نظامی موجه باشد و همچنین استفاده از قوای نظامی قید و بندهایی دارد، اگر کشوری می‌خواهد جنگش مشروع باشد باید محدودیت‌ها را رعایت کند.

دلایل روسیه برای جنگ

کشور روسیه همواره از تلاش اوکراین برای پیوستن به ناتو ابراز نگرانی می‌کرد، علت پیوستن اوکراین به ناتو نیز یکی از دلایل روسیه به عنوان علت تهاجم به اوکراین متمسک شده است. هیچ خطر قریب الوقوعی به جهت پیوست اوکراین به ناتو برای روسیه وجود نداشت

چون پیوستن به ناتو فرآیند طولانی و پیچیده است نیازمند اصلاحات قابل توجه در داخل کشور خواهان پیوست به ناتو است. و همچنین نیازمند توافق متفق القول امضای فعلی است بسیاری از کشورهای عضو ناتو به هیچ وجه تمایل به جذب اعضای جدید و گسترش ناتو ندارند.

روسیه مدعی بود که اوکراین در حال ارتکاب نسل کشی علیه روسی زبانان در جمهوری های خود خواند، لوهانسک و دونتسک است در این مناطق جدایی طلبان تحت حمایت مسکو از سال ۲۰۱۴ با نیروهای اوکراینی می جنگند از هر دو طرف این درگیری ها بیش از ۱۴ هزار نفر از جمله بیش از ۳۰ هزار نفر از غیر نظامی کشته شده اند. درگیری های این منطقه با تعریف نسل کشی مغایرت دارد این تلفات قربانیان ناخواسته غیر نظامی در جنگ بودند و نه تنها تلاشهای سازمانمند برای نابودی و محو یک نژاد یا قوم هیچ مدرکی وجود ندارد که ادعاهای روسیه را تایید کند.

یک روز قبل از حمله رئیس جمهور روسیه مدعی شد که مایل به مذاکره است با این حال وقتی روسیه در اوایل فوریه هشدار افزایش نیرو را منتشر کرد همزمان همکاری با سازمان امنیت و همکاری اروپا وارد کرد این سازمان یک نهاد بین دولتی است که هدف آن کاهش تنش های نظامی از طریق تقویت شفافیت است. اوکراین خواستار توضیح در مورد نیروهای روسیه در نزدیکی مرز این کشور شد زیرا اعضای سازمان امنیت و همکاری اروپا باید برای رزمایش هایی که حداقل ۹ هزار سرباز در آن شرکت می کنند اطلاع رسانی کنند اما روسیه از شرکت در جلسات مشترک درباره این موضوع خودداری کرد.

علی رغم تمام سلاهیایی که غرب برای اوکراین می فرستند باز هم روسیه دست برتر را دارد پیاده نظام اوکراین تنها یک از نیروهای زمینی روسیه است نیروهای هوایی روسیه نیز ده برابر بزرگتر از نیروی هوایی اوکراین است علاوه بر این روسیه بمب اتم دارد هر چند بعید است از آن استفاده کند روسیه سلاحها و تجهیزات پیشرفته تری نیز در اختیار دارد بین جنگ و خسارتی که سبب جنگ بوده تناسب و جود داشته باشد. وقتی کشوری در جنگ می رود باید اهداف جنگ در تناسب باشد و آسیبی باشد. که انتظار دارد در صورت عدم وقوع جنگ وارد شود خشونت جنگ باید متناسب با رنجی باشد که کشور آغازگر جنگ متحمل شده یا انتظار دارد بشود تنها باید میزبانی از توسل به قوای نظامی شود که مطلقاً ضروری است.

هدف نهایی از جنگ باید صلح و سعادت باشد. توسل به جنگ نباید دشمنی و بی نظمی شدیدتری را ایجاد نماید و بر عکس سبب خیر، منفعت برقراری مجدد عدالت شود هدف نهایی جنگ عادلانه برقراری مجدد صلح است به طور خاص صلحی که پس از جنگ برقرار شد باید بر صلحی که در صورت عدم وقوع جنگ حاکم می شود ارجحیت داشته باشد هدف جنگ نباید از این موارد زیر باشد:

۱. تلاش برای کسب قدرت
۲. به رخ کشیدن قدرت یا برتری یک دولت یا ملت
۳. تصاحب قلمرو یا دفاع یا به بردگی کشیدن انسان
۴. از سر کینه با دشمن
۵. نسل کشی
۶. انتقام

حفظ تمامیت ارضی و استقلال سیاسی کشور اوکراین نمی خواهد سرزمین های روسیه را تسخیر کند یا رژیم سیاسی مسکو را تغییر دهد هدف اوکراین بازگرداندن صلح و وضعیت قبلی است از سوی دیگر اهداف روسیه مبهم باقی مانده است.

بنظر می رسد اهداف روسیه موفقیت یا شکست عملیات نظامی اش گره خورده است هر چه سرعت کاروانهای نظامی روسیه کاهش می یابد موفقیت های کمتری نصیبش می شود بیشتر بر تخریب شهرهای اوکراین تمرکز می کند ظاهراً روسیه به دنبال نابودی است نه صلح و سعادت.

در مناقشه اخیر هر دو طرف اتهاماتی را رد و بدل می کنند طرف مقابل هم طبق معمول تکذیب می کند در این شرایط نمی توان از صحت اتهامات مطمئن بود. باید تا پایان جنگ و جمع آوری مستندات توسط گروههای حقیقت یاب صبر کرد.

نتیجه گیری :

در آخر همیشه جنگ و تجاوز حملات در سراسر جهان تحت الشعاع امور سیاسی است تا حقوقی در هر شرایطی سیاست جایگاه بالاتری در مقایسه با حقوق دارد هر چند در ظاهر حقوق بین الملل نوشته و به رسمیت شناخته می شود اما همچنان به دلیل طولانی و پیچیده بودن ضمانت اجرایی یا عدم وجود آن سیاست مداران و دیکتاتوری با خود محوری به فعالیت هایی در راستای اهداف تهدید آمیز کشورها اقدام می کنند که با وجود این نقطه ضعف حقوق بین الملل و تا رسیدن به تعیین مجرمان و مجازات آنها سوءاستفاده ها همچنان از سوی سیاستمداران و قدرت مندان در این حوزه ادامه خواهد داشت و به آینده موکول می شود.

منابع

بیگ زاده، ابراهیم ۱۳۹۶، حقوق سازمانهای بین الملل

خبرگزاری ایسنا

رشیدی، مهناز، از منظر مشروعیت جنگ روسیه و اوکراین از منظر حقوق بین الملل

ضیایی بیگدلی محمد رضا، ۱۳۹۵، حقوق جنگ مخاصمات مسلحانه

ضیایی بیگدلی محمد رضا، ۱۳۹۹، حقوق بین الملل عمومی، تهران گنج دانش

مرکز حقوقی بین المللی سروش عدل

Investigating the legitimacy of the war between Russia and Ukraine from the perspective of international law

Hamideh Khojasteh

Master's degree, International Law, Payam Noor University, Garmsar, Iran

Abstract

This article examines the legitimacy of the war between Russia and Ukraine from the perspective of international law. To write the above article, it was used from library studies and search on the web. Based on the evidence of international reports, it can be concluded that the history of international law regarding Russia's attack on Ukraine is a violation of international law. In any situation, politics has a higher position compared to law, although it is written and recognized as international law, but still because of the long and complicated executive guarantee or the lack of it, politicians and dictatorships with self-centered activities in line with the goals of the threat countries are acting that despite this weak point of international law and until the criminals are identified and punished, the abuses will continue by politicians and powerful people in this area and will be postponed to the future.

Key words: Russia, Ukraine, legitimacy, NATO